

NEMZETI

TÁRSALKODÓ

Május 10dik napján 1836.

Tekintetes Bihar vármegye Rendei —
 Beóthy Ödön országgyűlési követ
 úr' képe életbeli nagyságú másának —
 gyűléseik' nagyobb teremébe való fel-
 függesztését határozván, a' tisztelt kö-
 vet urtól következő levelet vettek:

Tekintetes Karok és Rendei!

Az elenyészett év Decemb. 4kén tartatott és
 első alispány úr által közlött közgyűlési végzés-
 ből elérzékenyedett hálával értettem-meg azon
 határozást, mi szerént a' t. Rendei — képemnek
 életbeli nagyságú mását — gyűléseik' nagyobb te-
 remébe való felfüggesztését kegyesen elrendelni
 méltóztatták. Ezen kegyesség lelkem' mélyére ha-
 tott, és keblemet bár mily fáradozásra és türes-
 re edzve, mennyei érzéssel tölti-el. A' t. KK.
 atyai kegyességének és hazafiúi lelkesedéseknek
 érzem nagyságát, de érzem egyszersmind ön tet-
 teim' parányi voltát is. A' jutalmak' legdic-
 sőbbike az, mit hazafiak adnak; mert
 ezt nem egyesek' önkénye veti kegyelemként o-
 da az azért sovárgóknak; mert ezt szabad férfi-
 ak' szabad akaratja adja 's nemzet szenteli nagy-
 gyá; de éppen mivel ez a' jutalmak' legdicsőb-

bike, azért tárgyai is csak dicsők lehetnek. Hol a' szigorú kötelesség végeződik, ott van kezdete az erény-szülte érdemnek. Mi marad ennek, ha amaz nyeri már el azon pálya-díjt, mely csak a' küzdés edzette erényt, csak a' kötelességen túl, és felyülhaladó áldozatokat illetheti? Fenn és magasan kell a' nemzeti jutalom dicső koszorújának függeni, hogy csak fáradság, küzdés, legelszántabb feszültes törekvés érhesse azt el: becsét vesztí, ha mindennapi pályán haladók is kényelmesen juthatnak fel ahoz. Én három évhaladva, a' t. RR. bizodalmaival megtisztelve, kötelességem' teljesítésére fordítám minden igyekezetem, és ezen kötelesség' teljesítése az, — de csak is az, — mit, ha erőm akaratomnak hívse-gédje tehetett, tettem. Ily tett, minék ellenke-zője szoros büntetést érdemelne, nem érdemelhet kitüntető jutalmazást, és a' szűk körű tet-tért a' t. RR. helybenhagyása bőv jutalom vala. Engedjék a' t. RR. hogy e' szép jutalmot, nyug-tató önérzésemmel együtt, mint legdrágább kin-csemet, de igaz keresményemet tarthassam-meg keblemben, és ne legyek kénytelen meg nem ér-demlett jutalomért pirulni. Valaki képeének köz-gyűlések teremében történő helyhezése oly fény, oly dicsősség, minél több, polgárt, hazafit bajosan sugározhat körül. Nem példátlan ez ugyan hazánkban, de azon tisztos férfinak ez osztály ré-sze, ki nyolcz országgyűléseken volt a' Haza ü-gyének felszentelt bajnoka, ki a' fenyegető's in-cselkedő próbákat kiállja egy hosszúra terjedt munkás élet' számos évein keresztül szerzechett és szerzett érdemeket. Nekem engedjék-meg a' t. RR. azon őszinte's elhatározott nyilatkozást ten-nem, hogy szemérem okozta keserűséggel epési-tené keblemet azon fényes megtiszteltetés. Mert nem szégyenit, nem gyaláz semmi annyira, mint

a' nem érdemlett megtiszteltetés és jutalom. Reményem, nem fogják a' t. RR. reám mérni azt, mi alatt roskadnom kellene, 's nem fognak illetni oly fénnel, melynek tündöklése 's melege isteni, de engem emésztve égetne. Hogy tehát képem a' megye teremébe függesztessék, azt kén-telen vagyok mély tisztelettel, de elhatározottan el nem fogadni; de ha a' t. RR. ha szeretett polgártársaim és rokonim keblökbe méltánylják képemet egy helyre; az édes örömet fog reám árasztani; mert léteimmel van azon tisztelet öszeolvadva, mellyel öröklök a' t. KK. és RR. kegyes és jó uraimnak alázatos szolgája. Beöthy Ödön. (Szemlélő).

HERSCHEL LEVELE.

Mi után a' *Herschel* által a' jó reménység fokán tett Holdbeli felfedezésekről mese majd minden Európai ujság lapok által kitrombitáltott, 's azt még tudós férfiak is, mint egy *Argo* legalább megczáfolásra méltaták; nem lesz érdektelen, újabb és hiteles tudósításokat közleni e' hirneves csillagásztól. — Egy levélből vagnak azok véve, melyet *Herschel* m. e. December 28ról írt a' jó reménység fokáról a' *Turini* csillag vizsgáló torony igazgatója Professor *Plandhoz*. E' levél szavai im ezek: „A' déli fél-golyóbist némely kicsin részecskéket kivéve, már egészen megvizsgáltam, még pedig némely részeket két sőt három ízben is. Mint gondolhatja ezen vizsgálat, mely olyan éghajlat alatt mint az itteni, és olyan derék eszközökkel, milyenekkel én bírok vitetett végbe. Csillagászti jegyzetinket

egy rakás uj 's érdekes tárgyakkal gazdagította. Állítani merem, hogy a' már esmeretes ködfoltok is oly különböző 's kedvező környülmények közt vizsgáltattak általam, hogy azokat egészen uj felfedezéseknek nevezhetni. — Hasztalan próbálnám, egy levél szűk körébe előszámlálni csak bár egy kicsin részét is azon fényes 's különös tárgyakkal, melyek vizsgálatimnak magokat előadták. A' nagy *Magellani felhő* egyedül oly sok 's különféle tárgyakat foglal magában néhány négy szeg gradusnyi körében, hogy ezt szinte az egész csillagos ég kivonatjának nevezhetni. Egy rakás ködfoltok 's csillag csoportozatok a' legkülönösebb 's csudásabb alakokban, formálják ezt. — Valahányszor tiszta 's derült éjszakákon, melyek itt a' mostani időszakban éppen oly gyakoriak, mint a' szép Olosz honban, az eget vizsgálom, mindég feltámad bennem a' téj utra nézve azon észre vételi következtetés, hogy azon része e' csudás földövek, mely a' *Sirius* és az *Antares* közt van, csillag rendszerünkhöz közelebb esik a' déli felel mint az éjszakin, vagy más szókkal hogy az nem csak egy csillag réteg, hanem csillag gyűrű, a' melyben a' napnak excentrich fekvése van, 's a' kereszt csillag képéhez sokkal közelebb áll mint az átmérőleg szembe lévő ponthoz. — Ezen pont közelében és az *Argus* csillag táján, a' csillagok, melyek közzül többen pusztán szemmel is láthatók, egy tökéletes fény világot szereznek, mely észak felé gyenge ködös világba enyészik-el, melyben semmi csillag nem észre vehető. Ezen észrevétel, segittségül lehet a' csillagászoknak a' déli álló csillagok esztendőnkénti parallaxissát (valóságos 's tetsző helyeik különbségét) ki keresni, kivált e' tájékon. — Egy másik észrevétel, melyet vizsgálatim hová tovább mind jobban békibizonyítanak az öszve hasonlítólá

felette nagy ritkasága a' közel kettős csillagoknak ezen ég tájon, azokat értem, melyek egy és fél vagy két secundumnyira vagynak egymástól. Mint hogy éppen közelített kettős csillagokról beszéllek, egy különös vizsgálatomat kell uraságoddal közlenem, melyet ma 's ez előtt még két reggel tapasztaltam a' szűz nevezetes kettős csillagra nézve. Ezen csillagot nem lehet többé kettős csillagnak tartani, bár minő nagyitással is nem mehettem annyira hogy ezen csillag karikáját ketté válva láthassam, 's még annyira sem hogy a' vagy csak észre vehetőleg meghosszabbítsam. Innen úgy gondolom hogy utjának! egy mérhetetlen hosszú Elipsisnek kell lenni, mely hosszabb sokkal mint a' hogy régebben gondoltam.

A' jó reménység foka éghajlata, az esztendő némely részeiben, kivált tavasszal és ősszel éppen oly szép sőt még kellemesebb mint Oloszországban. Itt létem óta különös gondot fordítottam légtüneményi vizsgálatokra. Nagyon nevezetes itt a' légmérői oscillatiók szabályossága. Naponként az alászállás reggeli 9 és délutáni 3 óra közt mint egy $0^{\circ} 24$ hüvelyk 's ez oly szabályosan történik, hogy egész esztendei vizsgálatomban nincs egy hónap is, mely ezen adatot meg ne erősítené. Az esztendőnkénti hajlás is nagyon szabályos 's mint egy $0 25$ hüvelyk. A' maximum júliusban történik, midőn a' legtöbb eső hull, és a' minimum januariusban, mely itt a' legszárazabb 's legforróbb hólnap. Ez egy nagyon nevezetes körülmény. Utamban mikor ide jöttem a' légmérő szembetűnő leesését tapasztaltam a' Tropusok alatt. Az óta megtudtam hogy *Schonius* úr *Koppenhagában* ezen jelenetet különös vizsgálata tárgyává tette, ámbár akkor arról még semmit sem tudtam volt. — Utazásom óta annyira vittem hogy a' vonalnál mind két partokon úgy

az atlanticum mint az indiai tengeren, vizsgálatok tételnek. — Mind ezen vizsgálatok szinte ugyan azon nagyságot t. i. 0, 25 hüvelyket mutatnak. Mindent elkövettem, 's nagy részint sikerült is, különböző állás pontokon vizsgálatokat nyerni-meg, kik a' nap állás és nap éj egyenlőség napjain, a' légmérőt, a' hévmérőt, a' nedvességet, szárazságot, esőt, szelet 'sat. vizsgálják. A' terv következő: a' vizsgálatok kezdődésére határozott napok mart. 21. junius 21. september 21. és december 21. ha e' napok nem esnek vasárnapra, ezen esetben a' következő hétfő. A' vizsgálatok reggeli 6 órakor kezdődnek (polgári idő szerént) 's 36 óráig egy más után minden óra elején megujittatnak, és így 22kén estvéli 6 órakor végződnek. Már is több helyekről kaptam vizsgálatról tudósításokat. Indiából, *Isle de France*bol (*Mauritius*) *Chinából* és *Európából*, 's reménylem hogy rövid idő alatt az egész földön ellesznek terjedve a' vizsgálati állás pontok. Uraságod erőssen lekötelezne engemet ha *Turinban* vagy maga tenne ily vizsgálatokat vagy más által tételne, 's az Oloszhon több fővárasiban is a' csillagászokat ere felszöllitaná. A' Londoni kir. társaság titoknoka által fogná venni 's nekem elküldeni ezen vizsgálatokról tudósításokat. Reménylem eljön az idő, még pedig nem sokára, hogy légtünemény vizsgáló társaságok fognak alakittatni, mert az együtt munkálódásra egy tudománynak sincs oly nagy szüksége mint ennek. A' Halley üstökösse nap felé halatta szép látományt okozta nekünk. A' nap fogyatkozás november 20. *Madagascar* közép részén telyes mértékben volt, 's az üstökösnek akkor Periheliümába (nap közele) vagy ahoz közel kellett lenni, 's ezért nagyon tündöklőnek. Ki ezen telyes mértékü nap fogyatkozásnak tanuja volt, annak

az üstököst okvetetlenül látnia kellett. Én a' missionariusok által kik *Tamataveba* laknak, hol a' nap fogyatkozásnak telyes mértékűnek kellett lenni, vizsgálatokat tetettem, 's azért reménylem, hogy ezen nevezetes tüneményt, mely a' második, miről a' história emlékezik, felfogom világosithatni. — Tiszteletem mellett 'sat. *J. F. W. Herschel.*

ÚJ RAJZALÓ ESZKÖZ (*penna*) AJÁNLÁSA.

A' Londoni Gyári rendelés Titoknoka Christie R. úr egy rajzaló eszköz nemét tanálta-fel, mely minden esetre ajállást érdemel, a' melyet a' *Register Of Arts Kiadoja* is 20. febr. 1829-ben alkalom szerént ajáll — minthogy pedig a' feltaláló maga napestvig ily rajzaló eszközzel szokott dolgozni, méltán jót álhat ezen új találmány jelességéről.

Egy hasonló eszközzel így szól, a' mely csak kevés krajczárban kerül, és néhány percz alatt elkészül, oly vékony vonások huzattathatnak, hogy ha kettő szorosán egy más mellé vonatik, nagyító üveg segedelme nélkül, egy ugyan azonak tarthatni.

Főbb tulajdoni közé tartozik ezen eszköznek az is, hogy ez által, ugyan azon szabad könnyűséggel, és tisztasággal egyenlő testületben, egyes és akárminémű görbe vonatok is huzattathatnak, melyeket különösön egy ujoncz rajzaló közönséges író tollal nagyon bajosan tehet.

Készítése módja következő:

Egy plajvásznak meg nem hegyzett végére borsonyi nagyságu spanyol viasz ragasztassék kerekded hagyma formában, annak utánna a' 7. számú varró tűkből (ha lehetséges valóságos Dar-

ning nedles, nem pedig Whitechasselstől valókból, mely utolsók nem elég finumok) minekelőtte fokok a' gyertya lángjánál meghevítették, szurrattassanak egyenlő távulságra egy mástól a' plajvász köre tájatt a' reá ragasztott spanyol viaszba annyira bé, hogy $\frac{3}{4}$ hüvelyknyire kiérjenek belőlle, még pedig úgy, hogy hegyeik a' lehetőségig egy pontban egyesüljenek. — Ezen állásokban a' tők egy három oldalú felületét fogják körözni 's az által fognak azon állásokban megtartathatni, ha a' spanyolviasz és a' tők hegye közepe tájatt egy Riskásányi Spanyol viasz csepegtetődik, mely a' három tőt a' közöpen újra egyben foglalja.

Ennek utánna az egyesült tőhegyek egy olajos beretva fenő köven a' kerekdeden való forgatás által úgy annyira egyben fenessenek, hogy körültek semmi egyenetlenség ki ne tessék, és hegyeik egy pontban végződjenek, mely után a' még ne talán hátra maradt kicsiny darabosságok surló pappyr (Smirgel Papier) által pallérotassanak-le. — Ezen munkálat után egy Teke (Conus) formájú finom butaságot fogkapni az eszköz hegye, melyel nagyon vékony, tiszta, és folyó vonásokat lehet minden fordulatokban huzni, a' nélkül, hogy karczolna, vagy preczkelne, mely minden más alkatásu ily eszközöknek kisebb, nagyobb mértékben tulajdona.

Dingler Polytechn. Journálja 31. darabja 6-dik szakaszában az említett rajzaló eszköz készítése módja lefordított, és következő jegyzés ragasztatott még hozzája:

Csak azt tanálom még megjegyezni valónak, hogy a' hozzá való tők, a' tentától, vagy tustól is könnyen megrosdásodnak — jól megedzett aranyból, czélarányosabb tőket lehetne e' végre készíttetni.

Mindezeket jónak láttam magyar nyelvre téve az Erdélyi-társalkodó által közönségesse tenni, különösen a' rajzat kedvellő Ifjuságra nézve, a' kik művészeti szellemekben, az által is némű képpen elősegítettvén, még inkább erősedjenek — 's méltán ajálhatom ezen leírt rajzoló eszköz huzamos előmenettel való használatát annyival inkább, mivel hivatalos foglalatosságaim némű ágaiban annak már több ízben igen jó hasznát vettem, 's még azon tapasztalásoman alapított észrevételt ragasztom hozzá:

Hogy az irt rajzoló eszköz minden véle való munka szünet után itatós papirossal való gyengéd dörgölés által jól ki száríttassék; mely egy $\frac{1}{2}$ hüvelynyi szélességre vágott pappyr, tő hegyek közti ált huzásával könnyen elérhető; és iljen moddal 1 vas tökből készült eszköz $\frac{1}{2}$ évig 's tovább is szolgálhat. Kolozson H. I.

AZ INTERLAKENI INNEP.

(*Mdme Staël után*)

A' német Swájczai rényeknek nagy részét a' germanus karakternek kell tulajdonítani. Mindazáltal Swájczba több közlélek, több honfiség, több lelki felemelkedés, a' vélekedésben több egyesség létezik, mint Németországban; ellenben ott is a' Statusok parányisága és a' helységek szegénysége a' zsénit bajosan ébreszti fel: ott sokkal kevesebb tudósokat és gondolókat találhatni, mint északi Németországban, hol maga a' politikai kötelek tágulása is rúgot ad minden nemes rajzásra, és minden mérész rendalkatokra, melyek a' dolgok természetének nincsenek alája vetve. A' Swájtz nem poétai nemzet, és nagy okunk van

bámulni, mi szerént felséges környékeik képező tehetségeiket inkább fel nem lobbantották. Általánosan egy vallásos és szabad nemzetnek a' lelki felemelkedésnek valamelyik nemére nagy fogosága szokott lenni, és az életnek anyagosa foglalatosságai nem képesek azt soha is egészen kioltani. Ha valaki abban kételkednék, könnyen meggyőződhetne iránta a' pásztoroknak azon in-nepe által, mely — 1809ben M^dme Staël jelenlétében — a' tavak között a' Bern alapítója emlékezetére tartatott.

Berna várossa igen is megérdemli az utazók tiszteletét és figyelmét. Úgy tetszik mintha utolsó szerencsétlenségei után minden erényeit újabb tüzzel vette volna vissza, és miután kincseit elvesztette, a' szerencsétlenek iránti bőkezűségét kettőztetné, kegyességi alapítványai Európában talám a' leggondosabban vagynak elrendelve: a' szegények háza a' városban legszebb, 's csak egyedül pompás épület. A' kapún e' felyülírás van: *Christo in pauperibus, a' Kristusnak a' szegényekben.* Nints ennél csudálásra méltóbb. Hát a' keresztény vallás nem mondotta é meg nekünk, hogy a' Kristus csak azokért szállott a' földre, kik szenvednek? és ki az közüllünk, ki éltének valamely szakában nem volt oly szegény a' szerencsében, a' reménységben, kit nem kellene isten nevében segitni?

A' városban és az egész bernai Kántonban minden egy méltó és atyai kormánynak, egy csendes és komoly rendnek bélyegét hordozza. Minden tárgyban egy buzgó jóságnak észre vehető vonásai látszanak; az ember atyafinak képezi magát kétszázezer embernek közepette, kiket nemeseknek, polgároknak vagy parasztoknak neveznek, de a' kik magukat egy formán a' honnak szentelték.

Hogy az innepre mehessenek, egy hajón felkellett ülnünk azon tavak egyikére, melyekbe a' természet szépségei vissza sugárolnak, 's melyek azért látszanak az Alpések lábaihoz helyezve lenni, hogy az által a' gyönyörű látások sokasadjanak. Egy viharas idő megfoszta a' havasok látásátul, és az fellegekkel öszve elvegyülve még irtózatosabbá lett. A' vihar dühösködött, 's jól lehet lelkemet egy kis félsz érzése foglalta vala el, de még is szerettem a' menykövet, mely az emberi kevélységet öszve szokta zavarni. Egy pillanatra valamely barlang nemébe vontuk magunkat, mi előtt mérészlenénk a' Thun tónak azon részén áthajózni, mely áthatatlan szírtokkal van körülvé. Ilyen forma hely volt az, hol *Wilhelm Tell* a' mélységet nem vévén számba, magát szikla darabokra függesztette, hogy zsarnokjaitól menekedhessék. *Ő nem sütötte-le fejét a' mérséklés ürügye alatt, nem változtatta szájában a' szabadságnak csak egy hangját is, és szebbnek tartotta éltét veszedelemnek kitenni; mint a' szolgaságban megegyezni.* Nem sokára észrevettük a' távulságban azt a' magas hegyet mely a' szűz (*Jungfrau*) nevet viseli, mert annak csutsáig egy utazó sem hathatott: nem olyan magas, mint a' *Mont Blánk*, de még is több tiszteletet lehel az emberbe hozzá járulhatatlansága okáért.

*Unterseen*hez érünk, hol az *Aar* zugása, mely e' kicsiny város körül esésen hull-le, a' lelket rajzó bényomásokra igazgatta. Az idegenek nagy számban a' parasztnak csinos házaiban voltak szálva. Nagyon furtsa volt az ifju párizsiakat, kik egyszerre vitettek át a' Swaiczi völgyekbe, az *Unterseen* úttzáin sétálni látni, ők egyebet nem hallottak, mint a' havasi patakok zúgását; nem láttak egyebet, csak nagy hegyeket, 's keresték valjon ezen magányokban megtudnák-e magukat

ugy unni, hogy annál több gyönyörrel mehesse-
nek vissza a' nagy világba.

Sokat hallottam beszélni egy dallrúl, melyet az álpesi kúrtok játszottak, 's mely a' Swájtzia-
ba oly eleven benyomást okoz, hogy annak hal-
lásával ezredjeket oda hagyták 's honjokba visz-
szá mentek. Lehet képzelni azon hatást, melyet
ezen dall okoz, midőn azt ekho a' hegyekről
visszánózza; de ugy van alkatva, hogy csak tá-
vulságból hangzik vissza, közlről nem igen ked-
ves érzést okoz. Ha olosz hangok énekelnék, a'
képzelő tehetség teljesen megrészegülne; de kön-
nyen lehet ez a' gyönyör a' helység egyszerűsége-
be más képzeteket teremtenie. Talám ohajtanák
a' mesterséget, a' poézist és a' szeretetet, midőn
meg kell elegendniek a' nyugalommal 's a' falusi
élettel.

Az innepet megelőző estvén a' hegyekre tű-
zeket gyújtottak; ezen a' módon adtak egymás-
nak jelt hajdon *szent öszveesküvésekrül Swájtz*
szabaditói. Ezek a' csútsakra helyezett tűzek ha-
sonlitottak a' holdhoz, midőn a' hegyek megett
jó fel, 's magát egyszerre égőnek 's csendesnek
mútatja. Azt mondaná az ember, hogy ujj csil-
lagzatok jelentek-meg a' legérzékenyebb nézőjá-
tékra; melyet még az emberi nemzet elő terjeszt-
het. Ugy tetszett, mintha ezen lángoló jelek e-
gyike az égbe lenne helyezve; és onnat világo-
sítna *Unspunnen* kastély romjait, meljet hajdan
a' Berna alapítója Berthold birt, kinek emléké-
re tartatott az innep. Ezt a' világló pontot vas-
tag sötétség vette körül, és a' havasok, meljek,
éjjel nagy kísértetekhez hasonlitottak, úgy jelen-
tek-meg mint oriási képei azon szabadság meg-
holt hőseinek, kiket tisztelni akartak. Az a' nép,
melynek ily nagy, ily nemes emlékei vagynak,
és a' mely a' szabattság hőseinek nagy tetteit.

nemzeti innepekben tisztelheti, még nem szerentsétlen; ott a' teremő közlélek, 's a' szabattság eleme még nem holt ki. Ellemben szerentsétlen, oh ezerszer szerencsétlen az a' nép, melynek még csak nemzeti innepei sintsenek; annak — őszinte ki mondva — nemzeti karaktere soha se volt; annál az igaz szabattság 's az értelem sohasé dívatozott; az olyan tömeg csak különjusban tartja minden boldogságát, de szabad nemzet lenni bizonyoson nem tud!

Az innep napján az idő szelid, de ködös volt; úgy kellett, hogy a' természet feleljen-meg minden szívek érzéseinek, — A' játékokra választott kör körül van véve élőfákkal ékeskedő dombokkal, és a' hegyek a' — mennyire csak láthatni, ezen dombok megett léteznek. — A' nézők közel hat ezer számmal, a' lejtő magosságokra ültek, 's a' különböző köntösek olyaknak tetszettek, mintha a' rétekre hintett virágok lennének. Mosolygóbb tekintet soha is egy innepet nem jelenthetett; de midőn az ember felemelkedve nézett úgy tetszett, mintha a' függő szirtok, mint a' sors, az embereket gyönyöreik közepette fenyegetné. Azonban, ha van a' léleknek oly tiszta öröme, mely a' sorsat nem ingerelheti, ez olyan volt.

Midőn a' nézők sokasága öszve gyűlt, megszűnően hallottuk jönni az innepi *processiot*; valójában innepélyes *processio*, mert a' *mult* tiszteletére volt szentelve. Kellemetes muzsika kísérete; a' tisztviselők a' parasztok előtt voltak; az ifju — ugynevezett — parasztok minden kántónak régi viselete módján valának öltözkedve; minden völgyek hállébárdjait*) és zászlait a' *processio* előtt fejrőhaju 's éppen úgy öltözkedett emberek vitték, mint az ezelőtt öt századdal éltek,

*) Valamely régi kurta fegyver neme.

a' *Rutli* öszveesküvése idején. Egy mély megindulás lepte-meg a' lelket, midőn az ember látta ezen oly békességes zászlókat, melyeknek öregek voltak őrjei. Az ősz idő ezen emberek által képzeltetett, kik reánk nézve öregeknek, de a' századok jelenlétében oly ifjakkak tetszettek! Nem tudom mely meghittség vonása érzékenyítette-meg annyira ezen embereket; szemeik az innep közepette könnyben lábogtak, mint azon szerencsés és andalgó napokban, melyekben az ember azoknak gyógyulását innepeli, kiket igazán szeret, vagy midőn a' vissza nyert szabattság innepet tartatik.

Végre el kezdődtek a' játékok. A' Völgybül, a' hegyekről oda jött emberek, midőn nagy terheket emelgettek, 's egyik a' másikkal küzdöttek, nagy testi hajlékonyságot, és erőt mutattak. Régebben az ilyen erő tette a' nemzeteket katonásobbá; mai időben midőn a' hadi sergek sorsa a' hadi tudománytul 's az algyútól függ, ily gyakorlatokban csak mezei játékokat képzelünk. A' föld ilyen izmas emberek által jobban miveltetik; de a' hadakozás csak a' fenyték és a' népesség segedelmével foly; sőt a' lélek mozgásának is az emberek sorsán kevesebb hatalma van, mióta az egyesek -- individuumnak -- a' tömegbül eltűntek, és mióta az emberi nemzet, mint valamely lelketlen dolog, csak mechanikai törvények által kormányoztatik.

Mi után a' játékoknak végső lett, a' Helység jó első tisztje a' győzedelmeseknek a' jutalmat kiosztogatta. Sátorok alatt ebédeltek, 's a' Svájtziai csendes boldogságának tiszteletére verseket énekeltek. Étél közben tele poharak körültek, melyekre voltak metzve Tell Wilhelm és a' helvetziai szabadság három alapítói Stauffacher, Walther Fürst és Arnold de Melchthal. Egész

elragadtatással ittak a' nyugalomért, a' rendért, 's a' függetlenségért; így fejezte-ki magát a' boldogság honfisége oly szivességgel, mely minden lelket általjárt.

„A' rétek oly virágosok mint hajdon, a' hegyek is olyak zöldék; hát az ember szíve egyedül lehetneé olyan, mint egy pusztá? “

Nem, valójában nem volt olyan; meghittséggel nyílt az ki a' szép környék közepette, és azon tiszteletre méltó, 's a' legtisztább érzésektől lelkesített emberek előtt. Egy szegény, és kevés kiterjedésű, minden fényűzés 's hatalom nélküli helység úgy szerettetik lakóitól, mintegy jó barát, ki önrényeit árnyékba dűgja, 's csak azok boldogságára szenteli, kiket szeret. Öt századok óta, hogy a' Svájtz boldogsága tart, inkább lehet bölcs generatiókat, mint nagy embereket számlálni. Mikor az öszveség oly boldog, kivételnek nincs helye. Azt lehetne mondani, mi szerént ezen nemzet eldödjei még közötté uralkodnak, mindég azokat tiszteli, és követi. Az erkölcsök egyszerűsége és a' régi szokásokhoz ragaszkodás, az élet módjábani okosság és egyformaság a' multat hozzánk közelíti, 's a' jövendőt jelenvalóvá teszi. Egy história, mely mindég ugyan az, ha szinte több századokrul szól is, csak egy pillanatnak tetszik.

Az élet úgy foly ezen völgyekben, mint a' vizek, melyek azokat átfolyák; uj viztsepek, de mindég a' lehetőségig eszes rendben folynak, 's ha elejekbe akadály áll, azt a' tömeg hatalmas ereje elhordja, 's a' tenger mélységébe temeti. Bár a' gonosz sors soha is félbe ne szakasztaná, bár ugyan azon innep éppen azon havasak lábainál sokszor gyakoroltatnék! Az idegen bámulja mint csudát, a' belvétus úgy kedvelli, mint egy menedék helyet, hol a' tisztviselők és

az apák együtt gondoskodnak a' polgárokrul, 's gyermekeikről.

Gy. f i. Farkas Sándor által.

LITERATURAI HÍREK.

1837re Trattner-Károlyi „Hajnal“ cím alatt folytatja auroráját. Külseje minden eddigi magyar zsebkönyveket felyül fog mulni. Munka társa, mint halljuk, Garay szerkesztése alatt: Kölcsey, Szemere, Horvát Endre, Szontag, Szalay, Vajda, Tóth Lőrincz, Kunoss, Szabó Dávid, Székács; hihetően Döbrentey és Trattner is. 'sat. — Bajza Aurorájához e' szerént dolgozó társakul maradnak: Fáy, Vörösmarty, Czuczor, Kovács, Szenvey, 'sat. Belső értékre mellyiké lesz az elsőbség, csak megjelenésök után ítélhetjük-meg.

Bajza kritikai lapjai váratnak. Sok író azt hiszi, hogy X. et Comp. antikritikájára a' kijövendő kötetben fog felelni. Az okosabb rész azonban reményli, hogy a' további pert hallgatással mellőzik el. A' magyar Kurirt ő vagy Csató, vagy talán egy harmadik nyeri? még bizonytalan.

Az 1835diki 200 arany jutalmat a' magyar t. társaságtól ha nem Kovács Dr. „magyar patikája“, nagyon hihetőleg „Bajza versei“ fogják kapni; vagy pedig az érdeemes öreg közhasznu munkája és a' fiatal tűzü lelkes író Apotheosisa közt oszlik-meg a' jutalom. Más concurrentia csekély, Fejér György „metaphyzikája“ és Vajda „nyelvtudománya“ jó munkák. Nagy Károly mathesise mégbe végezve nincsen.